

LAUSUNTO

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma (VNS 6/2020 vp)

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

SLL on tyytyväinen siihen, että yhdeksi painopisteeksi ohjelmassa on nostettu koulutus ja tutkimus. Laadukas ja maksuton koulutus on Suomen myyntivaltti maailmalla ja takaa yhteiskunnan kehittymisen sekä kansalaisille mahdollisuuden kehittää itseään riippumatta taustasta, asuinpaikasta tai perheen varallisuudesta.

Ohjelman useissa kohdissa todetaan koulutuksen panostusten kohdistuvan ammatilliseen koulutukseen ja korkeakouluihin. Nämä eittämättä vaativat omia panostuksiaan ja ovat tärkeitä tekijöitä koulutus- ja osaamistason nostamisessa. SLL huomauttaa, että myös lukio on tärkeä osa koulutustason nostoa niin yleisesti kuin aliedustettujen ryhmien ja peruskoulun varaan jääneiden kohdalla. Kuten selonteossa todetaan, tulevaisuudessa suuri osa rakennemuutoksessa syntyvistä uusista työtehtävistä vaativat korkeakoulutusta ja korkeampaa osaamista, ja lukiokoulutus yleissivistävänä koulutuksena valmistaa juurikin jatko-opintoja varten. SLL iloitsee panostuksista korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen: lisäaloituspaikat parantavat opiskelijavalinnan toimivuutta ja näin vähentävät hakijoiden kannalta epätoivottuja välivuosia.

Ohjelman osana olevan nuorisopaketin tavoitteet ovat yleisesti kannatettavia, mutta jäävät irrallisiksi ja vaille konkretiaa suhteessa niihin toimenpide-ehdotuksiin, joita useat eri tahot ovat aiemmin esittäneet nuorten tukemiseksi koronaviruksen jälkihoidossa. SLL toivoo, että nuorisopaketin toimenpiteitä, eli Ohjaamojen monialaisuuden vahvistamista, lastensuojelun jälkihuollon toimia ja tukea nuorille, joihin koronaviruskriisin vaikutukset ovat iskeneet eniten, suunnitellaan tarkemmin ja toimeenpannaan yhdessä nuorisoalan asiantuntijoiden kanssa.

Nuorisopaketilla on tarkoitus vauhdittaa nuorten pääsyä työmarkkinoille. Myös SLL on huolestunut nuorten työelämään siirtymisestä: korona on iskenyt erityisen kovaa nuorten työllisyyteen ja epävarmuus jatkuu myös tämän vuoden kesätyömarkkinoilla. Kesätyöpaikan jääminen väliin ei ole nuoren kannalta mikään vähäpätöinen asia, sillä kesätyöt ovat nuorille tärkeitä tilaisuuksia hankkia työkokemusta, tutustua työelämään, oppia uusia taitoja ja saada onnistumisen kokemuksia. Kesätyöt ovat myös monelle nuorelle tärkeä tulonlähde. Vaarana on, että koronan seurauksena nuorten siirtyminen työelämään vaikeutuu myös pidemmällä tähtäimellä.

SLL esittääkin, että julkisen sektorin tulisi tarjota nuorille enemmän kesätyöpaikkoja sekä kannustaa yksityisen sektorin toimijoita palkkaamaan nuoria esimerkiksi kesätyöseteleiden avulla. Nuorten työllisyyspalveluita on kehitettävä yksilöllisemmiksi, jotta jokainen saa niistä tarvitsemansa hyödyn. Nuorille tulee myös tarjota tietoa Ohjaamo-palveluista ja tukea palveluiden piiriin hakeutumiseen. Nuorten työllisyyden lisäämiseksi ja työttömyyden ennaltaehkäisemiseksi talous-, työelämä- ja työnhakutaitojen opetus tulee ottaa kiinteäksi osaksi perusopetusta ja toisen asteen koulutusta.

Työelämää tulee kehittää yhdenvertaisempaan suuntaan. Nuoria ja erityisesti maahanmuuttajataustaisia nuoria ei saa jättää heikompaan asemaan työmarkkinoilla suhteessa muihin väestöryhmiin. SLL:n mielestä yksi tärkeä keino yhdenvertaisemman työelämän edistämiseksi sekä erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten työllisyyden parantamiseksi olisi anonyymin rekrytoinnin ottaminen käyttöön laajemmin valtion ja kuntien rekrytoinnissa.

Lisäksi SLL esittää, että ilman jatko-opiskelupaikkaa jääneille ylioppilaille tarjottaisiin koulutusseteli avoimen korkeakoulun opintoihin yhtenä työllisyyttä edistävänä keinona. [Tilastokeskuksen mukaan](#) 70 prosenttia uusista ylioppilaista jää vuosittain jatkokoulutuksen ulkopuolelle valmistumisvuotenaan. Koulutusseteli mahdollistaisi nuorille erinomaisen keinon hankkia osaamista korkeakouluopinnoista jo ennen tutkinto-oikeuden saamista.

Kun keskustellaan koronakriisin jälkeisestä jälleenrakentamisesta, ei sosiaalisesti kestävää yhteiskuntaa rakenneta huolehtimatta kansalaisten hyvinvoinnista. Erityisesti mielen hyvinvoinnille kriisi on ollut suuri kolaus ja vaikuttanut ihmisiin eri tavoin. Nuorille ajanjakso on ollut suhteessa

pitkä, ja pahentanut monilla jo ennestään olemassa olleita ja usein hoitamattomiksi jääneitä mielenterveyden ongelmia.

Eri tutkimusten mukaan noin 20–25 prosentilla nuorista on mielenterveyden oireilua. Nuorten mielenterveysongelmat ovat siis todellinen haaste ja korona on ainoastaan pahentanut tilannetta. Keväällä 2020 toteutetussa [#MPKorona-kyselyssä](#) selvisi, että lähes 70 prosenttia 13-19-vuotiaista vastaajista koki koronaviruksen tuoneen elämään huolia tai ongelmia tai pahentaneen olemassa olevia haasteita. SLL:n toteuttaman [kyselyn](#) mukaan 60 prosenttia lukiolaisista koki etäopetuksen henkisesti kuormittavaksi ja myös [Karvin arvioinnissa](#) kävi ilmi, että kaksi kolmesta lukiolaisesta koki etäopiskelun lähiopetusta kuormittavampana.

Mielenterveyden tukeminen parantaa nuoren opiskelukykyä ja tulevaisuuden työkykyä. SLL esittääkin, että nuorisopaketin osana erityisesti nuorille suunnattuja mielenterveys- ja päihdepalveluja vahvistetaan ja samalla jokaisessa kunnassa otetaan käyttöön terapiatakuu. Nämä toimet vaativat lisäresursseja esimerkiksi matalan kynnyksen palveluihin ja psykososiaaliseen tukeen opiskeluhuollossa sekä muihin nuorten palveluihin, kuten Ohjaamoihin ja laajemmin kunnan mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Helsingissä 21.1.2021

Emilia Uljas
Puheenjohtaja

Heikki Luoto
Pääsihteeri

Lisätietoja:

sosiaalipoliittinen asiantuntija Iiris Hynönen, 050 377 7729, iiris.hynonen@lukio.fi

koulutuspoliittinen asiantuntija Jenni Tuomainen, 050 551 1574, jenni.tuomainen@lukio.fi